

Anton Fennema, dierenarts en practiceigenaar, ziet de urgentie in van verduurzaming binnen de sector en sloot zich aan bij de Groene Veterinair. Beeld Stephanie Broekarts

Groene praktijk

Witte jassen recyclen, vaker videobellen en minder wormkuren: ook de dierenarts wordt duurzaam

Hoewel in de menselijke geneeskunde duurzaamheid al een tijd op de agenda staat, begint het thema in de diergeneeskunde pas sinds kort te leven.

[Stephanie Broekarts](#) 5 januari 2024

In Trouw 6 januari 2024

“Overall om ons heen in de humane geneeskunde werden stappen gezet, maar in de dierenartspraktijk bleef het muisstil”, zegt Hans Nieuwendijk. Om daar verandering in te brengen is de voormalig chirurg voor gezelschapsdieren vorig jaar stichting de Groene Veterinair begonnen. De stichting brengt verspillende spelers binnen de veterinaire sector samen om duurzaamheidsvraagstukken aan te kaarten.

Nieuwendijk geeft al dertig jaar les in anesthesie en vanuit die hoek begon zijn interesse in verduurzaming. Want isofluraan, het meest gebruikte narcosegas in de dierenartspraktijk, is een krachtig broeikasgas; 510 maal zo sterk als koolstofdioxide. “We wisten altijd al dat

isofluraan ongezond was, zo werken we er niet mee als een collega zwanger is, maar we gooien het wel gewoon het raam uit. Zo de atmosfeer in.”

Volgens een onderzoek uit [2010](#), hebben wereldwijd alle narcosegassen samen jaarlijks ongeveer een zelfde klimaatimpact als 1 miljoen auto's. Maar een klein deel daarvan zal uit de veterinaire wereld komen. Of dat dan niet verwaarloosbaar is? “Het idee dat we als kleine sector toch geen verschil maken en met de vinger naar de ander wijzen vind ik zo irritant”, zegt Nieuwendijk.

Isofluraan, het meest gebruikte narcosegas in de dierenartspraktijk, is een krachtig broeikasgas. Beeld Stephanie Broekarts

“Laten we kijken naar wat we wel kunnen doen en waar de mogelijkheden liggen. Zo kan er in veel gevallen verdoofd worden door middel van een infuuspomp in plaats van een narcosekapje.” De reactie uit de sector op het werk van de Groene Veterinair is over het algemeen positief. “Er is veel sympathie, maar de urgentie ontbreekt nog. En mensen zijn altijd bang dat het te veel geld gaat kosten.”

Energiebesparing

Iemand die wel die urgentie voelt, veel investeert en zich al snel bij de stichting aansluit is dierenarts Anton Fennema. Het eerste wat opvalt bij zijn dierenziekenhuis AniCura Stroowaert in Oud-Beijerland zijn de hondervijftig zonnepanelen die op het dak liggen. Met de praktijk won hij in 2021 de Gouden Kwispel duurzaamheidsprijs van AniCura. “Ik wist niet eens dat die prijs bestond, maar het klopt wel dat we op dat vlak een beetje voorop lopen.”

Fennema licht toe: “Toen we dit gebouw in 2011 lieten verbouwen, hebben we direct rekening gehouden met verduurzaming en energiebesparing. Goede isolatie, dikke ramen en een warmteterugwinningsinstallatie voor de ventilatie. Daardoor hebben we ondanks de grootte van de ruimte toch een heel laag gasverbruik.”

AniCura Stroowaert won in 2021 de Gouden Kwispel voor duurzaamheid van AniCura. Beeld Stephanie Broekarts

Alle verlichting in het gebouw is vervangen door zuinige ledlampen en afval wordt strikt gescheiden. Toevallig staat er op dit moment een elektrische warmtepomp klaar die volgende week geïnstalleerd wordt. “Dan zijn we echt van het gas af.”

Fennema’s praktijk ligt in een natuurlijke omgeving, en ook daar is oog voor. Het groen rondom het gebouw wordt ecologisch beheerd door het Hoekschewaardse Landschap. Zo hebben zij de omringende sloten toegankelijk gemaakt voor dieren, en zorgen ze door regelmatig maaien en afvoer van het maaisel voor verarming van de grond zodat de lokale biodiversiteit verhoogd wordt. Het geplaatste insectenhotel en de torenvalkkast hebben door de jaren heen al vaker bewoners gehad.

Milieuvervuiling door medicatie

Wie een duurzame dierenartspraktijk wil hebben, moet bewuste keuzes maken in het gebruik van medicatie. Dierengeneesmiddelen, van chemo tot antibiotica tot ontwormingsmiddelen, die via uitwerpselen buiten in de natuur terechtkomen, kunnen een negatieve impact hebben op het milieu. Zowel in de bodem, het oppervlaktewater en het grondwater, met alle gevolgen voor andere levende organismes van dien.

Zo is aangetoond dat een van de meest gebruikte wormmiddelen bij paarden, ivermectine, via hun mest een behoorlijke verstoring in de populatie mestkevers veroorzaakt. Over het effect van ontwormingsmiddelen die gebruikt worden bij katten en honden is nog weinig bekend, en wordt niet genoeg onderzocht.

*Dierenarts Anton Fennema bij de warmteterugwinningsinstallatie van zijn praktijk.
“Hierdoor hebben we een laag gasverbruik, ookal hebben we een grote ruimte.”* Beeld
Stephanie Broekarts

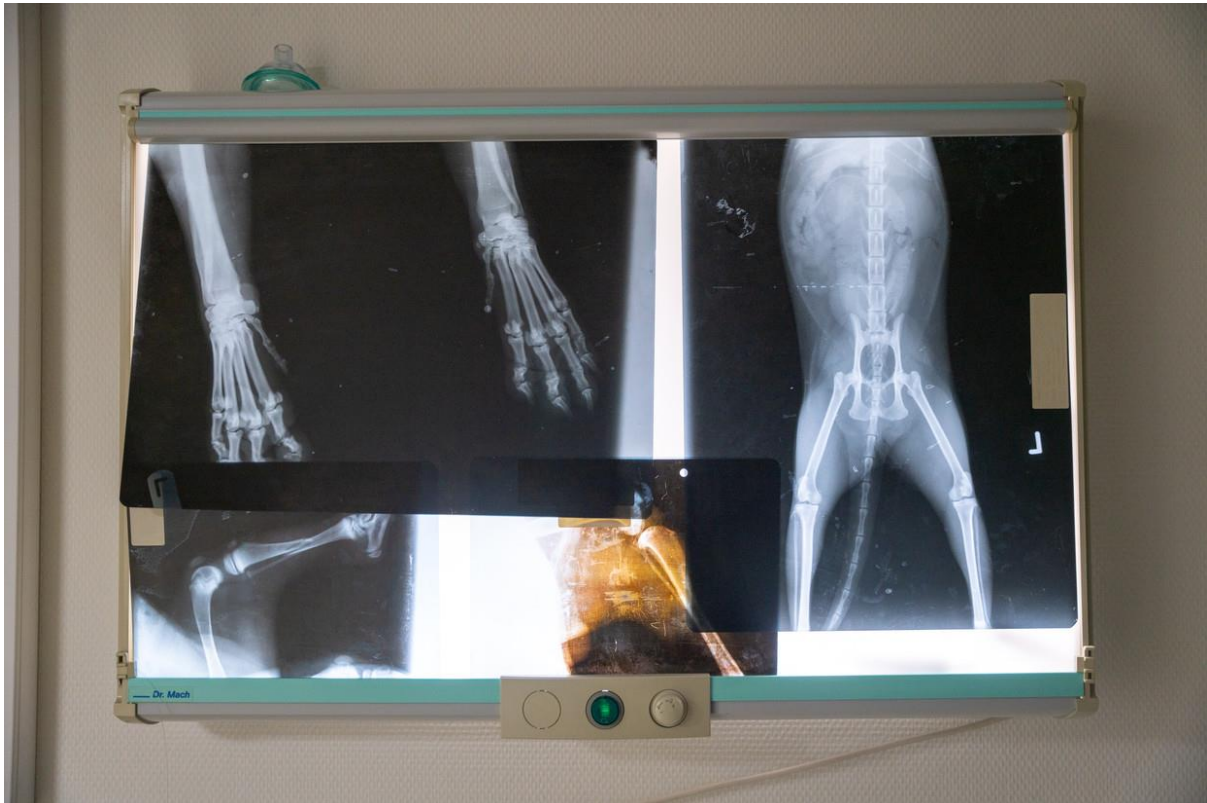
Fennema: “De fabrikant gaat dat niet onderzoeken, dat kost te veel geld en wat als de uitkomst negatief is? Maar het effect zal soortgelijk zijn. En met die 1,8 miljoen honden die er in Nederland buiten rondlopen is het opruimen van hun poep dan ook erg belangrijk.”

De dierenarts zelf is in ieder geval begonnen met het terugdringen van het gebruik van bepaalde medicatie. “De industrie brengt allerlei anti-wormpreparaten op de markt die je maandelijks toedient. Maar dat is helemaal niet nodig. Twee keer per jaar is genoeg als het dier niet buiten komt, vier keer per jaar als dat wel zo is.”

“Als iemand thuis een immuundeficiëntie heeft, is maandelijks ontwormen pas zinvol. We hebben ook jarenlang te veel antibiotica gegeven. Vroeger gaf ik na een orthopedische operatie tien dagen antibiotica mee, dat is nu nog maar twee. Mijn collega’s in Scandinavië gebruiken zelfs nog minder.”

Met mate

Met de Groene Veterinair wil Nieuwendijk echt alle facetten van de sector aanspreken. Dus ook de diervoedingsindustrie, waar veel duurzamer en plantaardiger geproduceerd kan worden. Of dierencrematoria, die kunnen aansporen overleden dieren te resomeren in plaats van te cremen. Resomatie, een ‘watercrematie’ waar het lichaam van het dier opgelost wordt in kaliumhydroxide, is minder milieubelastend en kost aanzienlijk minder energie.

Door alle lampen in een kliniek, dus ook die in de lichtbak voor röntgenfoto's, te vervangen voor LED verlichting kan er veel energie bespaard worden. Beeld Stephanie Broekarts

Daarnaast zegt Nieuwendijk dat reisbeweging van personeel en klanten nog iets is waar praktijken rekening mee kunnen houden. Zo berekende hij dat, toen hij nog werkzaam was als dierenarts in het noorden van het land, de gemiddelde cliënt 1 uur en 20 minuten in de auto onderweg was naar hem. “We zouden meer gebruik kunnen maken van de technologie die beschikbaar is, zoals videoconsults.”

Nieuwendijk durft zelfs zover te gaan de vraag te stellen: “Moeten we nog wel zoveel huisdieren hebben? Het hebben van dieren heeft bewezen positieve effecten op de mens, maar met de toename van het aantal huisdieren hebben we ook een verantwoordelijkheid voor de leefomgeving. Alles kan, maar met mate.”

Druppel op een gloeiende plaat

De KNMvD, de beroepsorganisatie voor dierenartsen in Nederland, houdt zich ook steeds meer met het thema bezig. Volgens Paul Mandigers, voorzitter van het cluster gezelschapsdieren bij de KNMvD, is er bij het verminderen van de afvalstromen de meeste winst te behalen: “Het is leuk dat we plastic scheiden, maar het is nog beter als we het niet

gebruiken. Als we aan de voorkant starten wordt de afvalstroom kleiner. Zo zijn wegwerpjassen voor op de operatiekamer super handig, maar ze zijn niet te recyclen en zo blijken jassen die je kan desinfecteren en hergebruiken misschien toch een betere keus.”

Bij het verminderen van de afvalstromen binnen een gezelschapsdierenkliniek valt nog veel winst te behalen. Beeld Stephanie Broekarts

Dat de sector achterloopt op de humane geneeskunde heeft volgens Mandigers enerzijds met financiën te maken. “Geneeskunde valt onder het ministerie van volksgezondheid, welzijn en sport, daaruit krijgen ziekenhuizen bijvoorbeeld subsidies om te verduurzamen. Diergeneeskunde valt onder het ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit. Daar is wel interesse, maar geen budget voor subsidies. Dat maakt het moeilijker.”

Anderzijds benoemt Mandigers dat door de grootte van de sector de menselijke geneeskunde simpelweg een veel grotere slag kan slaan. Zelfs het toch erg grote universitaire dierenziekenhuis in Utrecht is klein vergeleken met het UMC in dezelfde stad. Toch benadrukt hij het belang van verduurzamen: “Het is een druppel op een gloeiende plaat, maar ook wij moeten onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen.”